

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

A1

VÍTÁME VÁS NA NAUČNÉ STEZCE „Za poznáním Třanovic“

Během trasy budete mít možnost dozvědět se více o světě kolem sebe - seznámit se s živou i neživou přírodou, která nás obklopuje, nahlédnout do historie i současnosti obce a jejich obyvatel. Trasa má barevně odlišeny tři části, obsahuje 11 zastavení s info tabulemi s naučnými texty a 3 interaktivní tabule.

Část tzv. **MODRÉ TRASY (A)** vás provede od dálniční estakády podél řeky Stonávky a kolem rybníka U Křižovatky, kde se nachází dřevěný pozorovací přístřešek přímo na vodní hladině. Trasa končí u jiného pozorovacího přístřešku, postaveného na vyvýšeném místě. Zde vás jistě zaujme malebná vyhlídka na pohoří Těšínských Beskyd, jejichž jednotlivé vrcholy vám pomůže určit panoramatická mapa. Délka modré trasy je 1 km.

Část tzv. **ZELÉNÉ TRASY (B)** vede z centra (u katolického kostela) přes novou lávku pro pěší nad řekou Stonávkou ke Kapplovým rybníkům, kde je na břehu rovněž vybudován dřevěný pozorovací přístřešek. Délka trasy je cca 1,5 km.

Část tzv. **ČERVENÉ TRASY (C)** vede od Kapplova dvora, přes průmyslovou zónu kolem zásobníku plynu a končí u Muzea Jiřího Třanovského (u evangelického kostela). Délka červené trasy je cca 1,5 km.

ŽLUTÁ TRASA na mapě značí nejkratší pěší spojnice jednotlivých částí naučné stezky. Na počátku Zelené trasy (lávka pro pěší) můžete vejít také do **Lesoparku u řeky Stonávky**, kde najdete dalších 7 informačních tabulí, ale rovněž herní prvky pro děti a příjemná místa k odpočinku.

Wi-Fi zóna a Infokiosk se nacházejí u obecního úřadu!

WELCOME TO TŘANOVICE NATURE TRAIL

Trail length: 4 km

Number of boards: eleven information boards and three interactive boards

Time: 2-3 hours

Terrain: easy, paved road suitable for cyclists

Starting point: at the Municipal office or in front of the Kappel's Farm

The nature trail consists of three colour-coded routes.

A - THE BLUE ROUTE (about 1 km long) leads from the highway viaduct, along the Stonávka river and around the pond „At the Crossroad“. The route ends at an observation shelter on the hill.

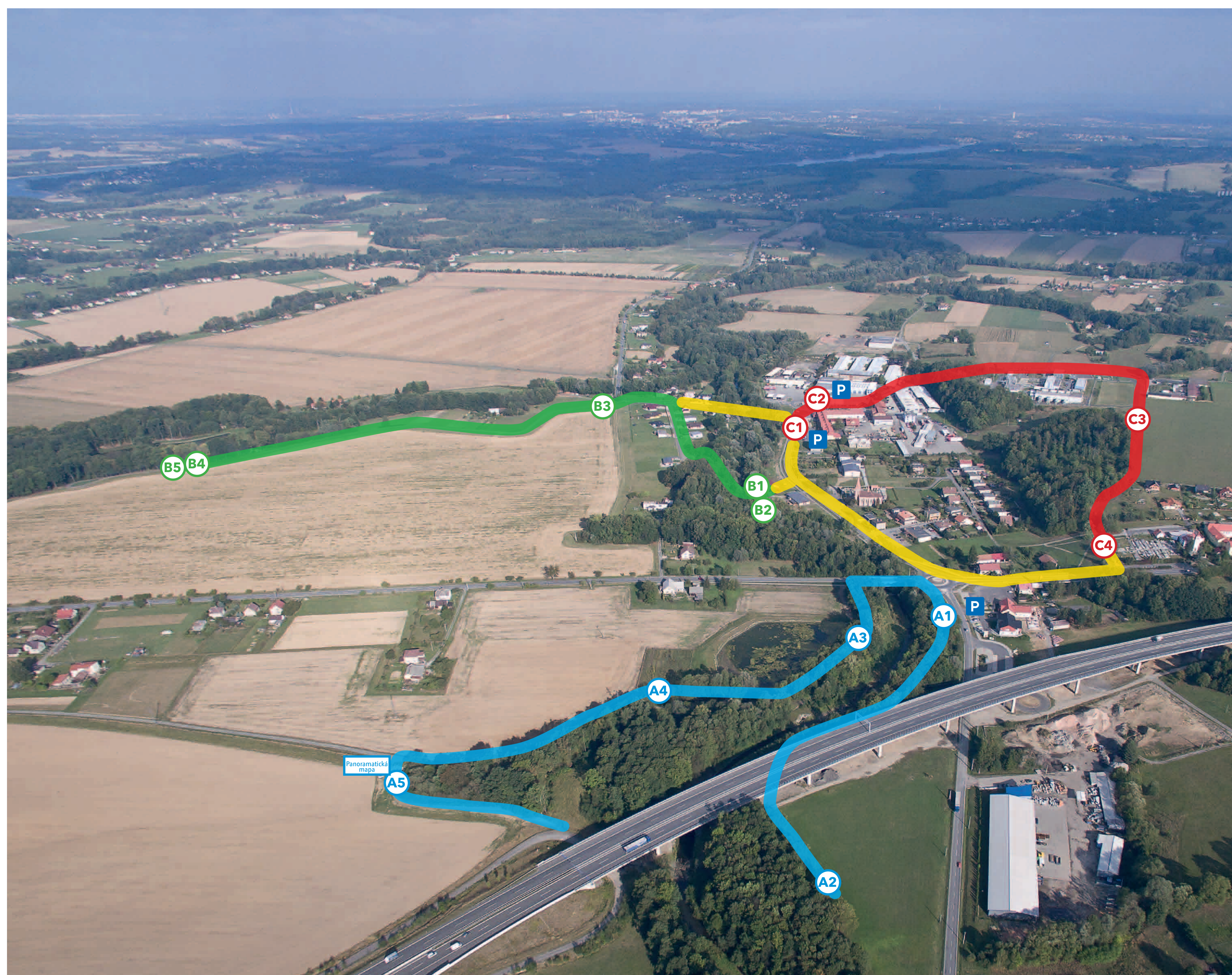
B - THE GREEN LINE follows about 1.5 km long route from the centre (at the Catholic church) over a new footbridge towards the Kappel ponds.

You can also enter the **Forest park by the Stonávka river** (only for pedestrians) at the start of the green route (the footbridge).

C - THE RED ROUTE (about 1.5 km long) leads from the Kappel's Farm, through the industrial zone, round the Třanovice underground gas storage and ends at the Museum of Jiří Třanovský.

THE YELLOW COLOUR marks the shortest connecting lines between the three parts of the trail.

Wi-Fi zone and the Info-kiosk are located at the Municipal office.

Seznam tabulí

A - Modrá trasa:

1. Úvodní tabule - mapa trasy
2. Stromy, keře
3. Interaktivní tabule
4. Obojživelníci, plazi
5. Ptáci

A - The blue route

1. Introductory board with the map of the trail
2. Trees, Bushes
3. Interactive board
4. Amphibians, Reptiles
5. Birds

B - Zelená trasa:

1. Interaktivní tabule
2. Savci
3. Rostliny, byliny
4. Voda v krajině
5. Interaktivní tabule

B - The green route

1. Interactive board
2. Mammals
3. Plants (Herbs)
4. Water in the Landscape
5. Interactive board

C - Červená trasa:

1. Úvodní tabule - mapa trasy
2. Kapplovův dvůr - Revitalizace brownfields
3. Geologie
4. Jiří Třanovský

C - The red route

1. Introductory board with the map of the trail
2. Kappel's Farm - Brownfields Revitalization
3. Geology
4. Jiří Třanovský

Vaše pozice

**PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!**

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

**PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE**
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

**EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA**
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

A2

Olše lepkavá

Olše lepkavá

Olše lepkavá

Bez černý

Bez černý

Vrba křehká

STROMY, KEŘE

Lužní lesy patří k nejúčinnějším protipovodňovým opatřením, především zvyšují retenci území (schopnost zadržet vodu) apod. Svou funkci plní nejlépe, vyskytují-li se po obou stranách vodoteče. Z původní vegetace se u nás dochovaly pouze ostrůvky. Původně pravidelně zaplavovaný měkký luh (vrby a olše) byl nahrazen tvrdým luhem (jasan a javor). V současnosti se kolem řeky Stonávky střídají zbytky lužního lesa se zemědělskou půdou (loukami).

Rostou kolem vás, seznamte se blíže:

OLŠE LEPKAVÁ (ALNUS GLUTINOSA)

Olše dorůstá do výšky 30 metrů, dožívá se obvykle 100 let. Dřevo olše je sytě žlutočervené s tmavými zónami, měkké. Trvanlivost dřeva pod vodou je téměř neomezená. V prvním roce rostou olše velmi pomalu, v následujících letech rychle. Na podzim se listy nijak nezabarvuje, opadáva zelené. Olše kvete v březnu a dubnu, je významným producentem pylu - patří mezi významné alergeny. Plodem olše jsou šištice, v nezralém stavu šedo-zelené a lepkavé, zralé tmavohnědé a dřevnaté, zůstávají na stromě ještě dlouho po spadu semen.

Olše snáší nejvíce půdní vlhkosti ze všech našich dřevin, často roste na březích řek a potoků. V močálovitých nížinách tvoří tzv. olšiny. Snáší průmyslové znečištění. Užívá se ke zpevňování břehů potoků. Dřevo se využívá v nábytkářství a umění. V minulosti se olše užívala na stavbu mostů a splavů. Usušené listy pomáhá při nachlazeních, průjmech a horečkách. Kůra se užívala k vyčiňování kůží.

VRBA KŘEHKÁ (SALIX FRAGILIS)

Vrba křehká je středně velký strom obvykle 6-15 m vysoký, dosahuje průměru kmene 50 cm, dožívá se 60 let. Kmen je křivý, borka hrubá. Tvoří velmi křehké lámavé větévky. Tmavě zelené lesklé listy jsou na rubové straně matné. Květy jsou uspořádané v jehnědách, kvete v dubnu až květnu. Plodem je tobolka, semena jsou drobná, ochmýřená.

Typickým stanovištěm vrby křehké jsou místa podél toků na úpatích svahů, místa, kde řeka ukládá množství štěrku. Vrba je světlomilná dřevina nesnášející ani slabý boční zástín. Při jednostranném zastínění začíná zasvětlem šikmo vybočovat, např. nad vodní hladinu. Vrba křehká je velmi přizpůsobivá, snese krátkodobé záplavy, překrývá trvalý pokles hladiny vody, hůře ale snáší stojatou vodu. V náročných na půdu je skromná, je odolná ke klimatickým výkyvům, a i když brzy raší, nebývá poškozována pozdními mrazy. Díky své odolnosti je vrba křehká vhodná k umělému zpevňování břehů. V chladných oblastech poskytuje také dobrou pastvu pro včely (bohatě kvete i za nepříznivých podmínek). Zvěř a dobytek vrby málo poškozují, protože listy je hořké a na větších se brzy tvoří hrubá kůra. Výjimečná je výmladková schopnost této vrby, jak na kmene, tak na pařezy. Snadno koření z řízků, tyčí, dokonce i skrz tlustou borku povalených kmenů. I staré vyhnílé stromy vykazují vysokou vitalitu tvořením výmladků. Kůra má použití ve farmaceutickém průmyslu.

BEZ ČERNÝ (SAMBUCUS NIGRA)

Bez černý je listnatý keř, který běžně roste na kamenitých místech, na mezích a u cest. Bezový keř roste do výšky 7-10 m, kvete v bohatých soukvětích v červnu a červenci. Květy mají žlutobílou barvu od stíněch slonové kosti. V době květu se šíří kolem bezu omamná vůně a i po odkvětu má tato rostlina zvláštní aroma. Plody bezu jsou malé,

TREES, BUSHES

The floodplain forests belong to the most efficient flood control measures and they also increase retention of an area. Their function is best fulfilled in case that they occur on both sides of the river. Only little islands of virgin floodplain forest have survived in this area. Initially regularly flooded „soft-wooded“ floodplain forest (willow and alder) was replaced by „hard-wooded“ floodplain forest (ash and maple). The Stonávka river is currently surrounded by remains of floodplain forest and agricultural land.

černé, kulaté, lesklé peckovice. Květy a plody se vnitřně používají s úspěchem celá staletí k léčebným účelům, k přípravě čajů, vín a likérů. V potravinářství se používají především bobule - bezinky. Šáva lisovaná z plodů se používá jako potravinářské barvivo. Plody jsou vyhledávanou potravou ptáků, kteří v trusu roznášejí nestrávená semínka po okolí a tím napomáhají rozšiřování rostliny.

V minulosti se bezem léčilo snad téměř všechno. Výhonky bezu se používaly na zmírnění bolesti zubů, mladé listy smíchané s ječnou moukou léčily popáleniny a příkládaly se též na rány způsobené pokousáním vzteklého psa. Práškem z rozemletých suchých listů se zastavovalo krvácení z nosu. České přísloví praví: „Před heřmánkem smekni a před bezem klekni“. Pro své léčivé účinky kdysi dostávali novomanželé 1 rostlinku svatebním darem. Dříve lidé vysazovali bez v blízkosti obydli a chlévů, protože věřili, že zahání dobytčí mor. Na Slovensku je bezové dřevo významnou surovinou pro výrobu tradičních hudebních nástrojů - fujar a i na výrobu různých pišťalek.

VÍTE, ŽE:

- Stromy mají intenzivní metabolismus. Např. průměrně vzrostlý stálezmlý solitérní strom za jeden letní den vyprodukuje při fotosyntéze asi 1000 litrů kyslíku (člověk za stejné období spotřebuje při dýchání asi 300 litrů). Díky potřebě chlazení tentýž strom odpaří za den přes 100 litrů vody, což odpovídá energii asi 70 kWh (která se promění ve vodní páru místo v teplo - lze tedy říct, že funguje stejně účinně jako klimatizační jednotka o výkonu 3 až 5 kW).
- Nejvyšším žijícím stromem je sekvojovec obrovský (Sequoiadendron giganteum) s výškou 84 m, říká se mu „Generál Sherman“ a nachází v Národním parku Sequoia v Kalifornii (USA), ve stromě je tolik dřeva, že by z něj mohlo být postaveno 40 domů.
- Během celého roku jsou keře zdrojem potravy pro ptactvo. Když keře plodí, začínají je konzumovat i někteří vyložené hmyzožraví ptáci. Plody dozrávají postupně, takže i na konci zimy ještě mají ptáci co jíst.
- Plody bezu černého požívá až 62 druhů ptáků.
- Keře vytvářejí prostor pro život obrovskému množství živočichů. Poskytují potravu, útočiště, možnost úkrytu, přezimování. Průzkum v živém plotě odhalil až desetinásobek počtu živého hmyzu na metr čtvereční oproti starému bukovému lesu.

Vaše pozice

PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

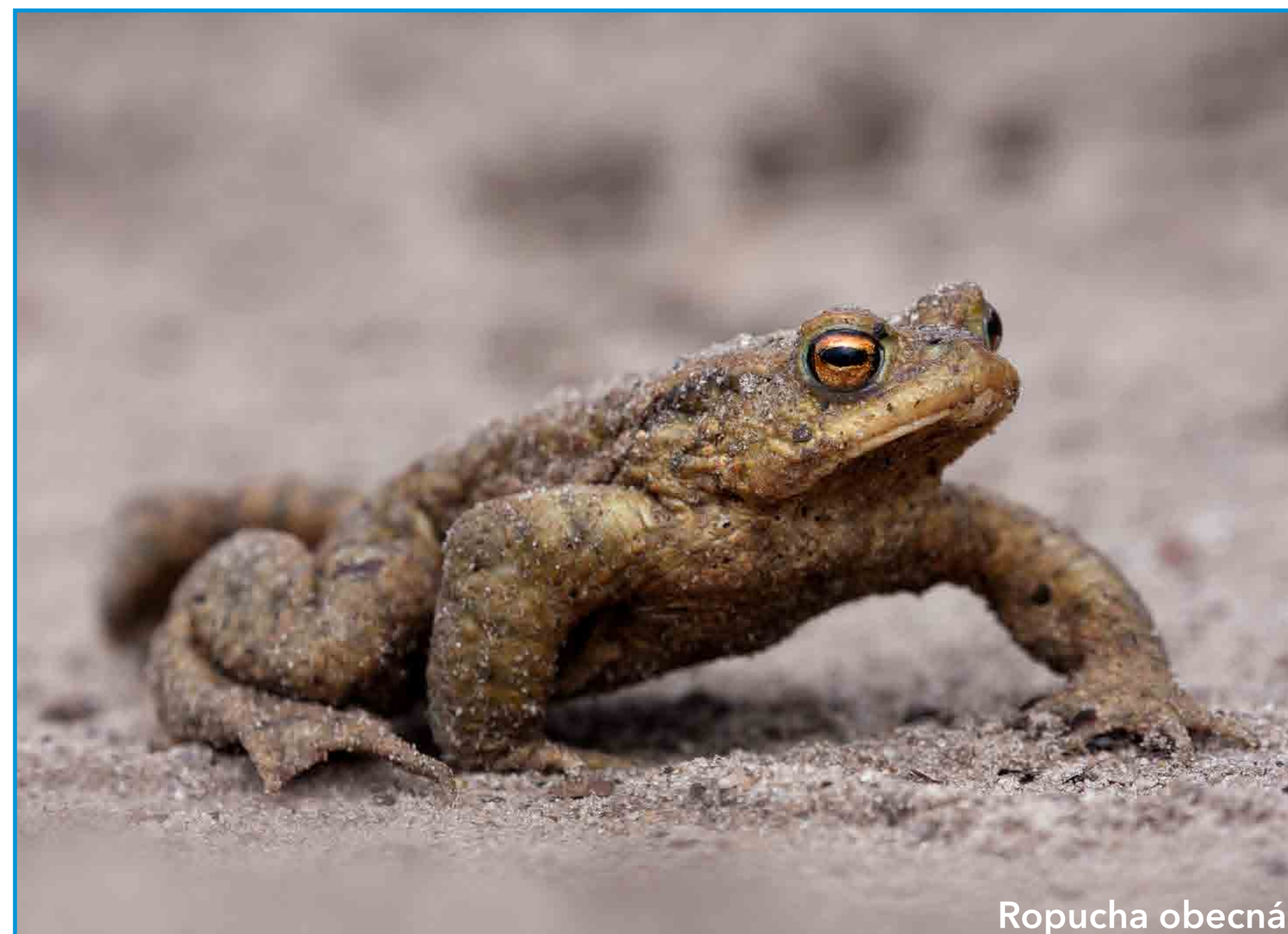
EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

A4

Ještěrka živorodá

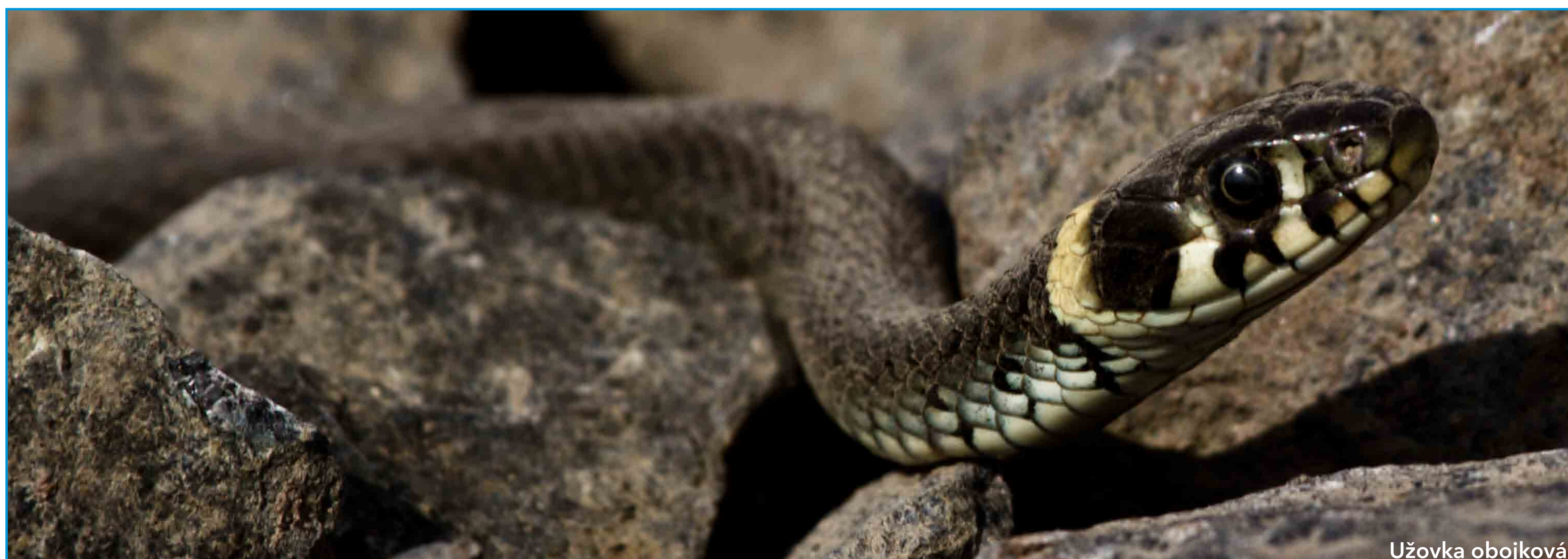
Ropucha obecná

Ještěrka živorodá

Užovka obojková

Užovka obojková

OBOJŽIVELNÍCI, PLAZI

Na území České republiky je znám výskyt 21 druhů obojživelníků. Obojživelníci patří mezi nejohroženější skupiny živočichů ve střední Evropě. Již od 50. let 20. století dochází k jejich úbytkům vlivem chemizace prostředí, změn ve struktuře krajiny, neustálého úbytku vhodných vodních ploch, ve velké míře rovněž vlivem dopravy. Obojživelníci v Třanovicích mají nyní k dispozici nové lokality - rybník u křižovatky a Kapplovy rybníky, snad se jim budou zamlouvat a my se dočkáme krásného žabího koncertu.

Žijí blízko nás - seznamte se blíže:

ROPUCHA OBECNÁ (BUFO BUFO)

Anglicky: Common European Toad
Polsky: Ropucha szara
Velikost: 8-12 cm
Počet vajíček: 1000-6000 ks
Krmivo: Drobní bezobratlí

Německy: Erdkröte
Slovensky: Ropucha obyčajná

Ropucha obecná patří mezi nejhojnější ropuchy na území Česka. Horní strana těla je bradavičnatá. Za očima jsou umístěny jedové žlázy, které v případě ohrožení vylučují ostrý dráždivý sekret (podráždí tlamu predátora, pro lidské končetiny ale nebezpečný není). Ropuchy jsou aktivní hlavně v noci (v době páření i přes den). Během dne ropucha přespává v úkrytu pod kameny a v děrách. V noci loví slimáky, červy, housenky. Ropuchy přezimují na suchu, do vody se vydávají v dubnu. Ropuchy jsou mimořádně věrné místu, kde se narodily. Mohou se od něho sice vzdálit až 4 km daleko, pokaždé se ale vrátí zpět i za cenu překonávání složitých překážek. Vajíčka kladou v dlouhých provázcích (měří až 2 m) a jsou uspořádána v řadách. Pulci se vyvíjejí rychle - v červnu opouštějí malé ropušky vodu a žijí na suchu jako jejich rodiče. Ropuchy se mohou dožít dvaceti i více let, po celý život rostou, takže staré kusy jsou opravdu mohutné. Stejně jako ostatní obojživelníci patří mezi druhy ohrožené znečištěním vod a silniční dopravou.

JEŠTĚRKA ŽIVORODÁ (ZOOTOCA VIVIPARA)

Anglicky: Common Lizard
Polsky: Jaszczurka żyworodna
Velikost: 8-10 cm
Hmotnost: 2-5 g
Březost: 90 dnů
Počet mláďat: 3-10 ks
Krmivo: Hmyz

Německy: Waldeidechse
Slovensky: Jašterica živorodá

Ještěrka živorodá je nejhojnějším druhem ještěrky v Česku, je aktivní ve dne a většinu času tráví na zemi, ale umí dobře i šplhat postromeč neboskalách. Její potravou je především hmyz a pavouci. Sama se stává potravou hadů a dravých ptáků. Často se vyhřívá na slunných místech, zplošťuje přitom tělo a roztahuje končetiny. Svůj název „živorodá“ získala díky mezi ještěrkami neobvyklé vlastnosti - rodí živá mláďata. Ta se vyvíjí v matčině břiše přibližně tři měsíce. Mladé ještěrky se rodí ve vaječné bláně, z níž se rychle dostávají, jsou černé a po narození velké obvykle 4 cm. Ještěrky se v přírodě dožívají i více jak 15 let.

AMPHIBIANS, REPTILES

There are twenty-one known species of amphibians that occur in our country. Amphibians belong to the most endangered animals in Central Europe. Since 1950s their population has declined due to destruction of their habitat, pollution, environmental changes, decrease of water areas and also heavy traffic. However, they have new places to inhabit in Třanovice - a pond in the centre or Kappel ponds on the Mušalec stream. Let's hope frogs will like them and we will soon be able to listen to their beautiful concerts.

UŽOVKA OBOJKOVÁ (NATRIX NATRIX)

Anglicky: Grass Snake
Polsky: Zaskroniec zwyczajny
Velikost: 100-120 cm
Počet vajec: 8-40 ks
Inkubace: 42-70 dnů
Krmivo: Ryby

Německy: Ringelnatter
Slovensky: Užovka obojková

Užovka obojková je náš nejběžnější had. Vyskytuje se v blízkosti vody, je výborný plavec. Živí se obojživelníky a rybami, ale příležitostně i savci (drobnými hlodavci), ještěrkami a hmyzem. Užovka svou kořist polyká živou. Jako většina hadů má i užovka obojková jed, ale není schopna ho použít. Chybí jí totiž jedový kanálek s vývodem do zubů, proto je naprosto neškodná pro člověka. Jako obranu předstírá smrt, produkuje zápachající tekutinu (připomínající „vůni“ mršiny). Někdy předstírá také útok, ale neotvírá při něm čelisti. Pokud ani tento způsob obrany nezabere, kouše.

Přes zimu uléhá k zimnímu spánku, páří se krátce po jarním probuzení v květnu. Vejce jsou dlouhá asi 3 centimetry, jsou kladena v náplavových hromadách u řek, do hromad dřeva, listů, nebo do kompostu. Najednou klade většinou 8-40 vajec. Mláďata se líhnou po šesti až deseti týdnech. Vejce potřebují teplotu nejméně 21° C. Mladí hadi jsou samostatní ihned po vylíhnutí.

VÍTE, ŽE:

- Obojživelníci se živí hlavně hmyzem, většina žab loví kořist dlouhým lepkavým jazykem, který vystřelují velkou rychlostí.
- Obojživelníci nejsou plně přizpůsobeni životu na souši: jejich vajíčka nemají ochranný obal, musejí být proto kladena do vody (nebo vlhkého prostředí).
- Vývoj obojživelníků probíhá přes larvu, která žije ve vodě a prodělává metamorfózu, během které se přemění v dospělého jedince.
- Plazi nemají stálou tělesnou teplotu, své tělo tak musí ohřívat a ochlazovat, jsou vejcorodí.
- Nejmenší hadi (slepani) měří pouze 1-1,3 cm a jsou tencí jako tuha v tužce.

Vaše pozice

PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

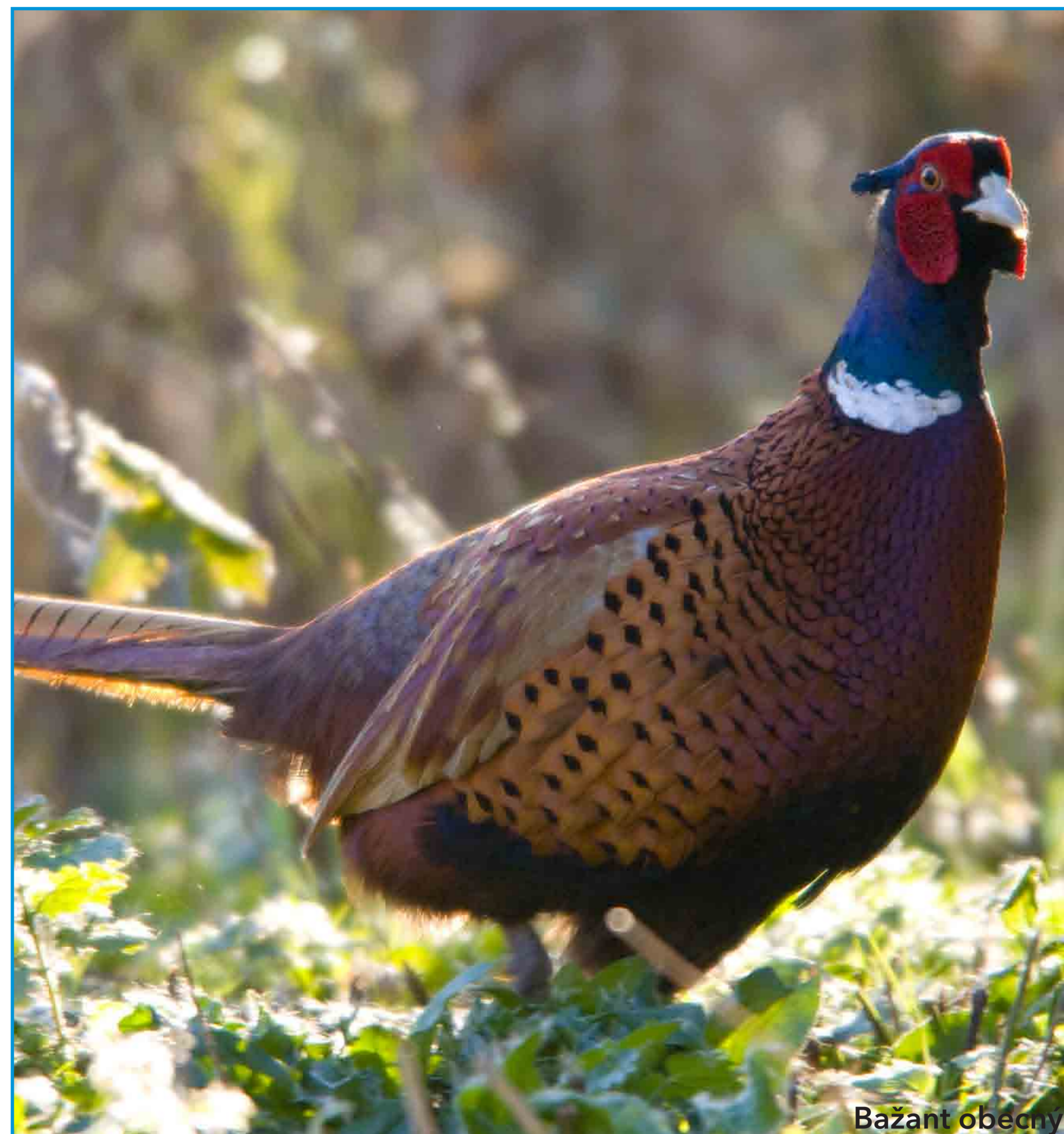
EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

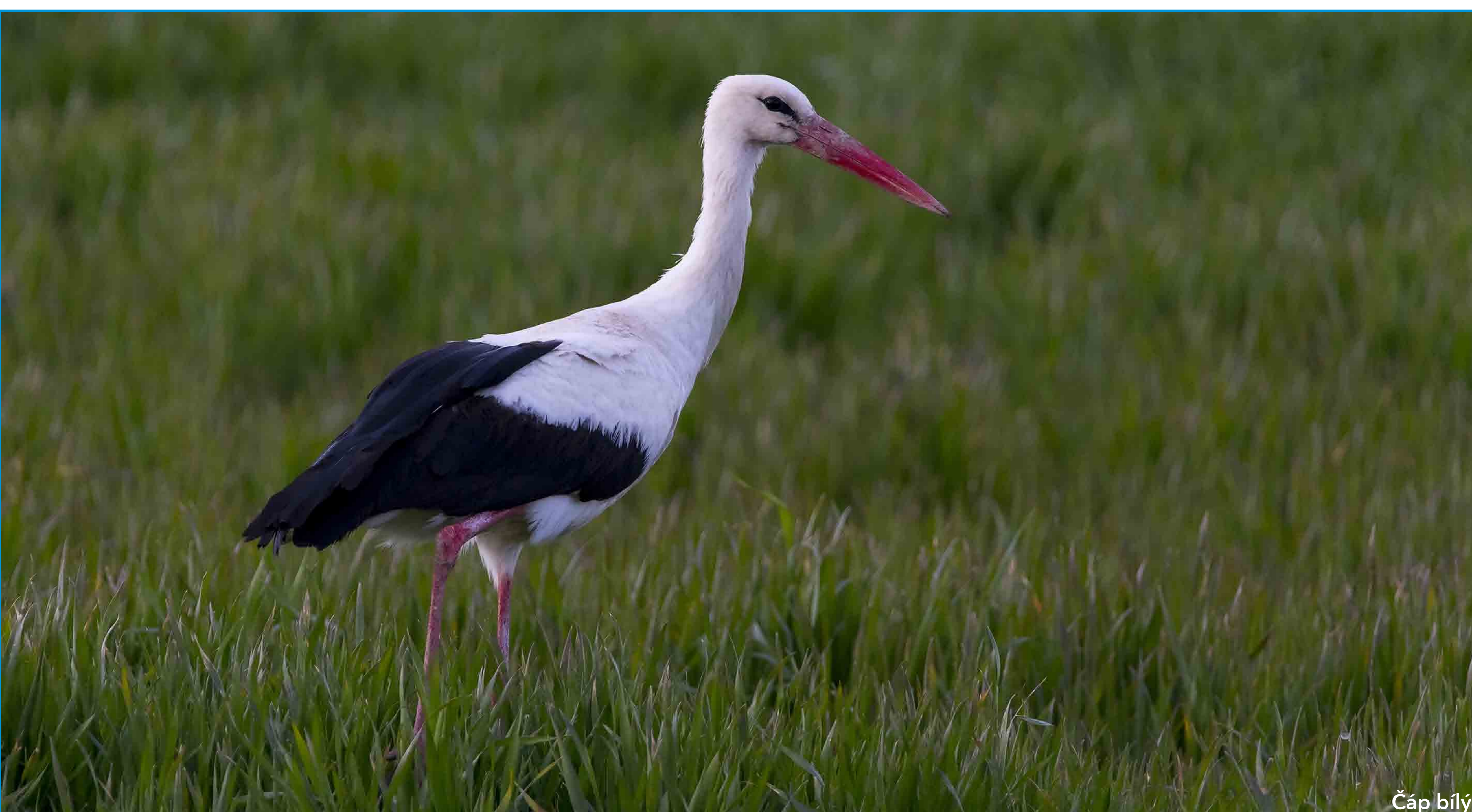
A5

Káně lesní

Bažant obecný

Čáp bílý

PTÁCI

V Třanovicích se vyskytují ptáci, kteří jsou běžně k vidění po střední Evropě. I malé děti poznají kosa černého (*Turdus merula*), sýkoru koňadru (*Parus major*), datla černého (*Dryocopus martius*) a čápa bílého (*Ciconia ciconia*). Druhy ptáků, jako např. Čáp černý (*Ciconia nigra*), Konipas bílý (*Motacilla alba*), či Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*), se v naší obci rovněž vyskytují, ale můžeme je pozorovat spíše vzácně. Obcí protéká řeka Stonávka s břehy pokrytými zbytky původního lužního lesa. Lužní lesy jsou vyhledávaným domovem pro ptactvo. Podle odhadu v nivě Stonávky žije 60-65 druhů ptáků pravidelně hnízdících a 10-15 druhů územím jen protahujících.

Žijí blízko nás - seznamte se blíže:

KÁNĚ LESNÍ (*BUTEO BUTEO*)

Anglicky: Common Buzzard

Polsky: Myszolów

Velikost: 50-57 cm

Hmotnost: 600-1200 g

Počet vajec: 2-3 ks, mládě se vylíhne za 30-35 dnů

Délka života: 10 let

Potrava: Myši, ještěrky, hadi, mladí ptáci i hmyz

Káně je jeden z našich nejběžnějších a nejhojnějších dravců. Hnízdí v lesích, zajímavostí u káně lesní jsou její svatební lety, které provozuje nad hnízdištěm, krouží při nich ve velké výšce a střemhlav padá k zemi. Při sezení na vejcích se střídají, samice však sedí déle. Hlavní potravou káně jsou drobní hlodavci. Za potravou létají na otevřená prostranství (pole, louky). Káně se ozývá mňoukavým, daleko slyšitelným „vijé“, které po ní často napodobuje sojka.

ČÁP BÍLÝ (*CICONIA CICONIA*)

Anglicky: White Stork

Polsky: Bocian biały

Velikost: 100 cm

Hmotnost: 3-4 kg

Počet vajec: 4-5 ks, mládě se vylíhne za 33-34 dnů

Délka života: 8-10 let (rekord však je 34let, 10měsíců)

Potrava: Hmyz, žáby, myši, plazi

Čáp patří mezi brodivé ptáky, jedná se o tažného ptáka, který pro své daleké cesty využívá teplých proudů vzduchu. Čápi hnízdí v otevřené zemědělské krajině s přístupem k vodnímu toku. Mladého ptáka poznáte podle zpočátku černého a později světle červeného zobáku s tmavou špičkou. Čápi loví za chůze - za jeden den může čáp ulovit až 44 hrabošů, má tedy význam i pro zemědělství. Potravu loví na vlhkých loukách a mokřinách při březích rybníků nebo vodních toků, někdy i na polích. Čápi žijí většinou v páru, který si je věrný celý život. Než čáp vzlétne z roviny, vyskočí několikrát do výše, vzlétá vždy proti větru. V řadě zemí byl považován za symbol štěstí, zdraví a Božího požehnání, stejně jako ztělesnění věrnosti.

BIRDS

Birds, which occur in the location of Třanovice can be commonly found in the whole Central Europe. Even little children know birds like a blackbird, a titmouse, a woodpecker or a stork. Species, such as the black stork, the white wagtail or the northern lapwing (also known as the peewit or green plover) can be also seen in this area, but very rarely.

The river Stonávka flows through Třanovice and there are remains of floodplain forest located along its banks. This floodplain forest is home for several species of birds. Around 60-65 bird species regularly nest in the bottomland of Stonávka river and 10-15 species only migrate across the landscape.

BAŽANT OBECNÝ (*PHASIANUS COLCHICUS*)

Anglicky: Common Pheasant

Polsky: Bažant

Délka: 50-90 cm (s ocasem)

Hmotnost: 800-1700 g

Počet vajec: 8-12 ks, mládě se vylíhne za 22-27 dnů

Potrava: Čerstvé i suché části rostlin, hmyz

Bažant obecný patří mezi hrabavé ptáky, rozdíl mezi samcem a samicí bažanta je ve velikosti i ve zbarvení peří. Peří v ocase bažantů (ocas je dlouhý zhruba jako tělo), drží v kůži jen slabě, takže dravci, který se pokouší chytit ptáka za ocas, zůstává peří v drápech či zubech jako bezcenná kořist. Tak si mnohá hnízdící bažantí slepice zachrání život. Ztracená ocasní péra jí během několika týdnů opět dorostou. Mláďata se živí zejména hmyzem, pavouky a žížalami, dospělí jsou však spíše býložraví. Živí se plody, semeny i zelenými částmi rostlin. I dospělí bažanti ale nepohrdnou hmyzem, měkkýšem, ještěrkou nebo mláďaty hlodavců. Bažanti polykají poměrně velká sousta - aby potravu ve svalnatém žaludku lépe zpracovali, polykají drobné kameny.

VÍTE, ŽE:

- Ptáci se rozmnožují na všech kontinentech, největší rozmanitosti ale dosahují v tropických oblastech.
- Ptačí říše je velmi různorodá, ptáci mohou být menší než mýra, jiní mohou být vyšší než člověk.
- Ptačí zpěv vzniká v orgánu zvaném syrinx, svalnaté komoře s několika bubínkovými blánami, který se nachází v dolní části průdušnice.
- Ptáci nemočí, na trusu se moč jeví jako bílý povlak.
- Vylíhlá mláďata potřebují úkryt a teplo, ale především mnoho potravy. Párek sýkor přinesl krmení pro mláďata celkem 10 685krát v průběhu dvou týdnů.

Vaše pozice

PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

B2

Liška obecná

Zajíc polní

SAVCI

Louky, lesy i pole jsou v našich končinách silně ovlivněny hospodařením člověka, z původní přírody se dochovalo poměrně málo. Avšak i krajina, která byla lidskou činností změněna, má své obyvatel. Velmi často se můžeme setkat se skupinkami srnců obecných, snad každý slyšel večer funět ježka (v Třanovicích se vyskytují oba druhy - ježek východní i ježek západní), svůj domov zde mají zajíci polní. Mnohý zemědělec by mohl vyprávět o divokém prasati a jeho nezměrném apetýtu, stejně tak chovatelé drůbeže o lišce obecné.

Žijí blízko nás - seznamte se blíže:

LIŠKA OBECNÁ (VULPES VULPES)

Anglicky: Red Fox
Španělsky: Zorro rojo
Slovensky: Liška obyčajná
Délka těla: 90-135 cm s ocasem
Hmotnost: 7 kg
Březost: 50-52 dnů
Počet mláďat: 3-6 ks
Délka života: 12 let
Potrava: Myši, zajíci, koroptve, žáby, atd.

Německy: Rotfuchs
Polsky: Lis rudy

Liška je nejrozšířenější šelmou v ČR, po narození jsou liščata veliká asi jako krtek, hlavní složkou potravy lišek jsou hlodavci, převážně myši. V období, kdy mívá liška mladá, ráda loví i domácí drůbež, jedna slepice totiž vydá za 50 myší. Lišky dávají přednost lovu brzy ráno před východem slunce a za soumraku. Liška je velmi učenlivý tvor, žije-li ve městě, naučí se prozkoumávat obsah popelnice, ráda se živí zbytky lidské stravy. Liškám chutná i sladké. Zbytky sušenek a jiné, na cukr bohaté zbytky, milují. Lišky mají rády i ovoce, pokud není příliš kyselé (třešně, švestky, maliny, borůvky). Při dočasném přebytku zakládají zásoby. K tomu vyhrabou v měkké půdě asi 10 cm hlubokou jamku, do ní vloží potravu a opět ji zahrabou. Tyto skrýše později nacházejí pomocí čichu. Lišky jsou oblíbenou postavou pohádek, bájí apod. V evropských zemích je jim přisuzována lstivost, vychytralost, v Austrálii však jsou lišky vedeny jako extrémně nebezpečný invazní druh.

PRASE DIVOKÉ (SUS SCROFA)

Anglicky: Eurasian Wild Boar
Polsky: Dzik
Délka: 110-200 cm bez ocasu
Hmotnost: 50-200 kg (největší ulovené prase 350kg - Karpaty)
Březost: 16-20 týdnů
Počet mláďat: 4-12 ks
Potrava: Všežravec

Německy: Wildschwein
Slovensky: Diviak lesný

Prase divoké je velký sudokopytník, prasata ráda žijí ve skupinách (cca 20 jedinců, maximálně 50). Den tráví prase odpočinkem, aktivní je hlavně v noci. Prasata jsou živočišové, kteří umí žít velmi skrytě, obratně se dokážou vyhnout člověku. Milují listnaté lesy s bohatým podrostem a možností bahenních koupelí. Vyhýbají se otevřenému terénu bez porostu. Prasata mají málo vyvinutý zrak, nejdůležitější je pro ně čich, který jim pomůže najít jakoukoli potravu nad zemí i pod zemí. Divoká prasata milují tělesný kontakt, často se o sebe otírají, navzájem se čistí, ve skupině spí jedno přes druhé, bývá problém spočítat, kolik kusů prasat ve skupině vlastně je. Divoká prasata patřila od dávných dob k velmi oblíbené lovné zvěři, kančí maso bylo pravidelným chodem na hostinách ve starověkém Římě,

MAMMALS

Meadows, forests and fields of this region have been strongly affected by human influence. Only a little of virgin nature has remained. Nevertheless the landscape, no matter how it was changed by human activity, still has its inhabitants. We can often meet herds of roe deer here or hear a hedgehog huffing and puffing in the evening (there are two hedgehog species in Třanovice - the European and the Eastern hedgehog). We can also see brown hares running on the meadows. Farmers could tell us about their experience with wild boars and their enormous appetite as well as poultry breeders can tell stories about red foxes.

lov na černou zvěř byl vzrušující zábavou šlechty od středověku po dobu viktoriánskou. V 19. století u nás byla prasata ve volné přírodě vyhubena, chovala se pouze v oborách, po druhé světové válce začal jejich počet stoupat, v mnoha oblastech jsou dnes prasata divoká přemnoženým druhem.

ZAJÍC POLNÍ (LEPUS EUROPAEUS)

Anglicky: Brown Hare
Slovensky: Zajac poľný
Délka: 48,5-67,5 cm
Hmotnost: 2,5-6,5 kg
Březost: 30 dnů
Počet mláďat: 2-5 ks
Potrava: Trávy, výhonky obilí, šťavnaté byliny

Německy: Feldhase

Zajíc žije samotářsky, v malých skupinkách se objevuje jen v období páření (většinou v únoru). Místem, kde se zajícům nejlépe daří, je otevřená krajina, především pole, louky, okraje lesů aj. Díky svému zbarvení je zde dobře maskován. Jedinou obranou zajíce je útek. Mláďata se rodí venku, nikoli v norách jako je tomu u králíků. Zajíc již krátce po narození vidí a je schopen utíkat (vidí kolem dokola v úhlu 360 stupňů, a proto může sledovat pronásledovatele i při útěku). Zajíc se skoro neozývá, v nebezpečí varuje dupáním, podobně jako králík. Pokud je zraněný nebo ohrožený, např. pronásledovaný psem, hlasitě nařiká.

VÍTE, ŽE:

- Savci (Mammalia) v současné době osídlují téměř celý svět.
- V České republice se vyskytuje 88 druhů savců.
- Společné pro savce je způsob výživy mláďat - kojení, naprostá většina savců rodí živá mláďata, která jsou po narození krmena mateřským mlékem.
- Tělo savců většinou pokrývá srst, složená z několika typů chlupů.
- Savci mají stálou tělesnou teplotu, nejčastěji mezi 36 °C až 40 °C.
- Krtek obecný loví žížaly a hmyz, denně spotřebuje tolik potravy, kolik sám váží. Získá-li potravu více, než je schopen sežrat, nakousne žížalu v místě opasku, tím jí znemožní uniknout a uchová si ji jako živou konzervu pro příští dny.

Vaše pozice

PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

B3

Sasanka hajní

Rozrazil rezekvítek

Kokořík mnohokvětý

ROSTLINY (BYLINY)

I v Třanovicích, stejně jako na dalších místech v Česku, se stále častěji setkáváme s pronikáním nepůvodních druhů rostlin (křídlatky, netýkavky, bolševníku). Do přírody se tyto rostliny dostaly za přispění člověka (křídlatky i netýkavky byly původně dovezeny jako okrasné květiny), z botanických zahrad a parků se začaly nekontrolovatelně šířit po vodních tocích. Vytlačují původní druhy rostlin, jsou neobyčejně konkurenčně zdatné a agresivní, vznikají jejich rozsáhlé monokultury, které způsobují zánik původního rostlinstva.

Rostou kolem vás - seznamte se blíže:

SASANKA HAJNÍ (ANEMONE NEMOROSA)

Latinské rodové jméno je odvozeno z řeckého slova anemos, což je vítr (při slabém větru se okvětní lístky ve větru „ztrácejí“, opadávají). Sasanku hajní můžeme nalézt v listnatých lesích, křovinách, na lesních loukách. Základem pro výskyt jsou vlhké půdy s dostatkem světla. Tato rostlina tvoří rozsáhlé kobercovité porosty.

Čerstvě utržená sasanka je jedovatá. Příznaky otravy jsou zvracení, bolest břicha, průjem, zánět ledvin. Pro dospělého člověka je smrtelné požití 30 rostlin. Pravděpodobnější je přenesení do očí, například při sbírání květů, vyvolává podráždění spojivek, může dojít i k zánětu. Potřísnění kůže šťávou vyvolává záněty nebo zpuchýření, které se špatně hojí. V čerstvé píce způsobuje střevní záněty dobytka. Když se sasanka hajní usuší, ztrácí zčásti svou jedovatost. V lidovém léčitelství byla sasanka užívána jako lék proti revmatismu.

KOKOŘÍK MNOHOKVĚTÝ (POLYGONATUM MULTIFLORUM)

Vytrvalá, 30-90cm vysoká bylina s plazivým oddenkem. Lodyha je oblá a lysá, mírně obloukovitě prohnutá. Listy jsou střídavé, oválné. Květy vyrůstající ve 2-5květých hroznech jsou trubkovité, bílé, s nazelenalými cípy. Plody jsou jedovaté modročerné bobule. Roste ve vlhčích lesích, na bohatších půdách od nížin do podhůří. Kokořík mnohokvětý je jednou z nejvýznamnějších čínských posilujících bylin a taoisté věří, že způsobuje dlouhověkost a moudrost. Již tradičně ji denně pijí v podobě posilujícího vína a podle jejich pověstí odstraňuje šedivé vlasy a zvyšuje pohlavní vitalitu. Užívat by se měly pouze hotové přípravky, které lze získat v obchodech, protože rostlina obsahuje i jedovaté látky.

Kvetoucí sasanky u Mušalce

PLANTS (HERBS)

In Třanovice, as well as in other parts of the Czech Republic we can meet plants that do not come originally from this environment, for example: hoptree, touch-me-not (*Mimosa pudica*), or cow parsnip (also known as Indian celery). These plants (especially hoptree and touch-me-not) were brought to botanic gardens and parks as ornamental plants and from there (also with human help) they spread along the watercourses without control. They are very aggressive and form extensive one-species culture, push away original plant species and cause their extinction.

ROZRASIL REZEKVÍTEK (VERONICA CHAMAEDRYS)

Lidově se tomuto nejhojnějšímu druhu rozrazilu říká pršavka, případně bouřka. Tento název vznikl na základě pověry, podle níž po utrnutí této rostliny začne pršet. Rozrazil rezekvítek je jedna z našich nejběžnějších rostlin. Dorůstá výšky 10 až 50 cm. Květenství je řídké a obsahuje 10-30 květů. Květy jsou tmavomodré s tmavými žilkami. Rostlina kvete od dubna do srpna. Plodem je tobolka. Rozrazil rezekvítek roste v celé Evropě. V Česku se jedná o hojný druh rostoucí od nížin po horské oblasti, roste na půdách bohatých na živiny. Často roste na trávnících, loukách a v zahradách, též ve světlých lesích.

VÍTE, ŽE:

- Byliny jsou rostliny, které mají nedřevnatějící nadzemní stonky.
- Byliny mohou mít různou velikost od nejmenších rostlin na Zemi po obří rostliny.
- Nejmenší rostlinou je drobnička, je to vodní rostlina, na lidský nehet by se jí vešlo 25.
- Za nejmohutnější byliny jsou považovány některé druhy banánovníku (dorůstají výšky až 8 metrů).
- Rostliny získávají energii procesem zvaným fotosyntéza (energii ze slunečního záření používá rostlina k výrobě organických látek s vysokým obsahem energie, pohlcují oxid uhličitý a produkují kyslík).
- Květy se většinou otevírají a zavírají v určité denní době. Slavný botanik Carl Linné si na zahradě vysadil květinový orloj. Mohl určovat čas podle toho, jak se různé květiny otevíraly.

PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

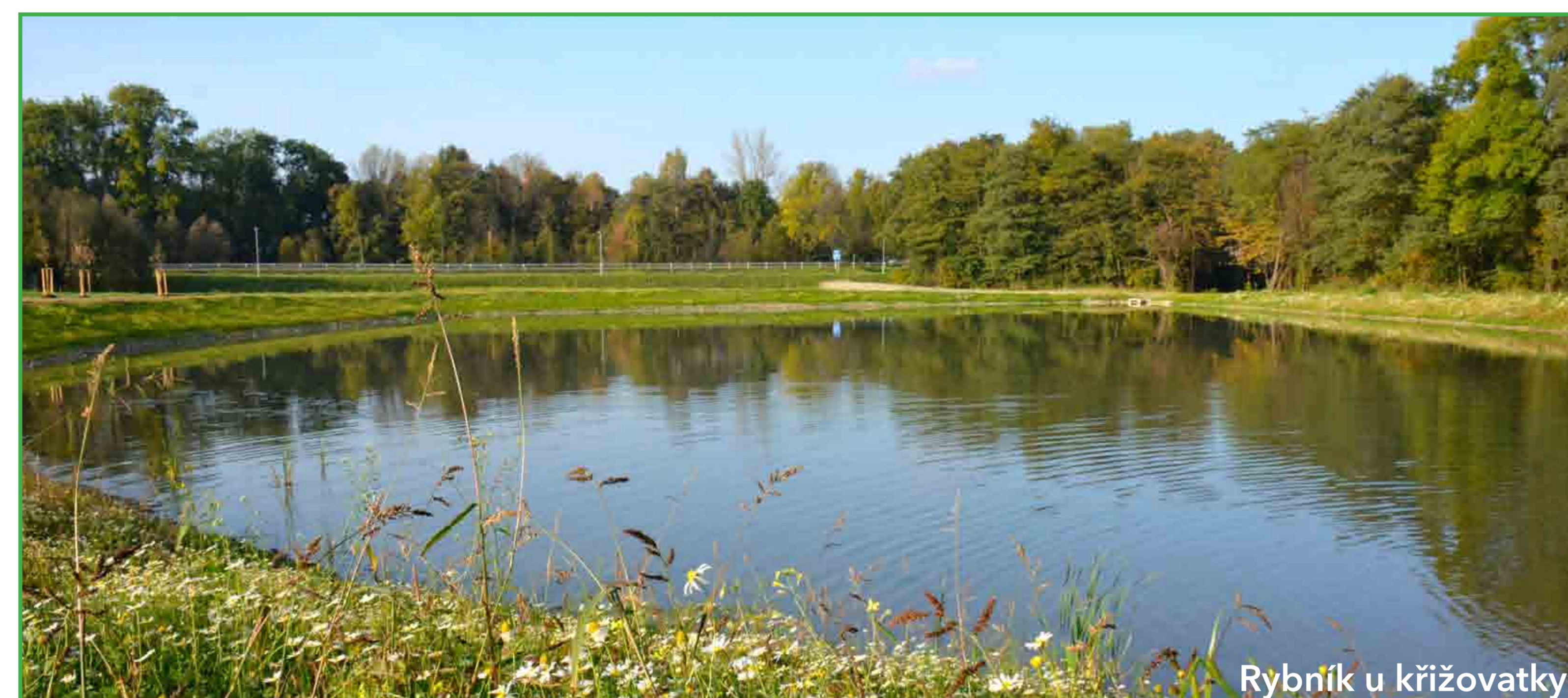
B4

Kapplův rybník

Potok Mušalec

Rybník u křižovatky

Rybníky „Hamer“

VODA V KRAJINĚ

Bez vody není života - známá a pravdivá fráze, kterou děti slyšávají v hodinách přírodopisu na základní škole a potom během dospělého života ještě mnohokrát. Lidé si navykli, že v našich podhorských končinách je vody poměrně dost. Voda přece jednoduše naprší z nebe, proč bychom si jí měli vážit, nebo se o ni dokonce bát?

Lidské zásahy do koloběhu vody v krajině

Od konce 19. století začali lidé vodu z krajiny odvádět - zpočátku to činili jako ochranu sídel před povodněmi, později pro rozšíření plochy zemědělské půdy. V 70. a 80. letech 20. století v období velkých melioračních zásahů častokrát oprávněné důvody pro odvod vody chyběly. Většina velkých i drobných toků u nás byla regulována, koryta řek napřimena a prohloubena - řeky tak dostaly novou, větší kapacitu a zrychlil se jejich odtok. Podmáčené louky byly odvodňovány a obdělávány. V důsledku toho se krajina stala krajinou vysušenou, která špatně odolává náporu vody.

Malý a velký vodní oběh

Voda, zadržaná v krajině v přirozených zásobnících (například v lesích, mokřadech, meandrujících tocích), se v ideálním případě na stejném místě odpaří a ve srážkách opět padá na tomtéž místě v tzv. MALÉM VODNÍM OBĚHU. Bohužel se ale po výše zmíněných zásazích do krajiny stal realitou spíše tzv. VELKÝ VODNÍ OBĚH, kdy jsou vodní srážky z krajiny odvedeny pryč rychleji, než se zde stačí odpařit. Odtékající voda s sebou mnohdy odnáší i půdu, a to je nenahraditelná ztráta. Krajina, kde voda schází, se rychleji prohřívá a dochází k rychlejšímu zvrátům počasí. Možná i zde lze hledat příčinu častějších a výraznějších klimatických extrémů v současnosti.

Revitalizace vodního prostředí

V poslední době se proto snažíme vracet vodním tokům jejich přirozenou podobu, často za cenu nemalých finančních prostředků. **REVITALIZACE VODNÍHO PROSTŘEDÍ** znamená hlavně vytváření členitějších a mělkých koryt, obnovu nebo tvorbu tůň a dalších vodních nádrží, na jejichž břehy patří i přirozené vlhkomilné porosty. Voda se v revitalizovaných tocích pohybuje pomaleji a po delší trase. Průběh velkých vod je tlumen přirozeným rozlivem v okolní nivě. Samočisticí schopnost toků se tak zvyšuje. Tímto směrem vede cesta, jak krajinu postupně uzdravit.

Vodní díla na katastru obce Třanovice

Kaplovy rybníky - nacházejí se v území, v němž ještě v 1. pol. 20. století existovalo 5 rybníků napájených z toku Mušalec. V roce 2014 bylo zde Státním pozemkovým úřadem realizováno vodohospodářské opatření na ploše 23 588 m², které plní funkci protipovodňovou, protierozní a krajinnotvornou. Boční obtoková vodní nádrž slouží k zadržování vody v krajině, ke snížení kulminací průtoků v toku Mušalec a následně i v řece Stonávce, zároveň dochází k omezení erozního ohrožení pozemků a ke zpomalení plošného povrchového odtoku.

Vodní nádrž včetně litorálního pásma je součástí interakčního prvku Kaplovy rybníky na Mušalci a spolu s přilehlým lesním komplexem a potokem včetně zachování starých dubů na původních hrázcích přispívá začleněním prvku vodní plochy, který v širším okolí chybí,

ke zvýšení biodiverzity a ke zkvalitnění životního prostředí v obci Třanovice.

Vodní nádrž „U křižovatky“ byla vybudována na ploše 10 666 m² a slouží k zadržování vody v krajině. Je krajinnotvorným prvkem, který byl navržen jako kompenzace za negativní zásah do krajiny způsobený výstavbou rychlostní komunikace R 48 a plánovanou výstavbou přeložek silnic I/68 a II/474.

Vodní nádrž „U křižovatky“ byla vybudována jako součást lokálního biokoridoru a s litorálním pásmem vytváří vhodné prostředí pro rozvoj společenstev vodních a mokřadních rostlin a živočichů. Okolí nádrže bylo doplněno výsadbou vhodných druhů místních dřevin (javor, jasan, olše, vrba, střemcha) a keřů tak, aby nádrž byla co nejlépe začleněna do biokoridoru podél řeky Stonávky, čímž v této části území posílí ekologickou stabilitu území.

V roce 2010 začal soukromý investor HAMER spol. s r. o. s realizací výstavby **rybníční soustavy „na zelené louce“** v k. ú. Obce Třanovice poblíž trojmezí obcí Hnojník, Vělopolí a Třanovice. Rybníky byly vybudovány a zkolaudovány v průběhu dvou let. V současné době společnost hospodaří na šesti vlastních a dvou pronajatých rybnících.

WATER IN THE LANDSCAPE

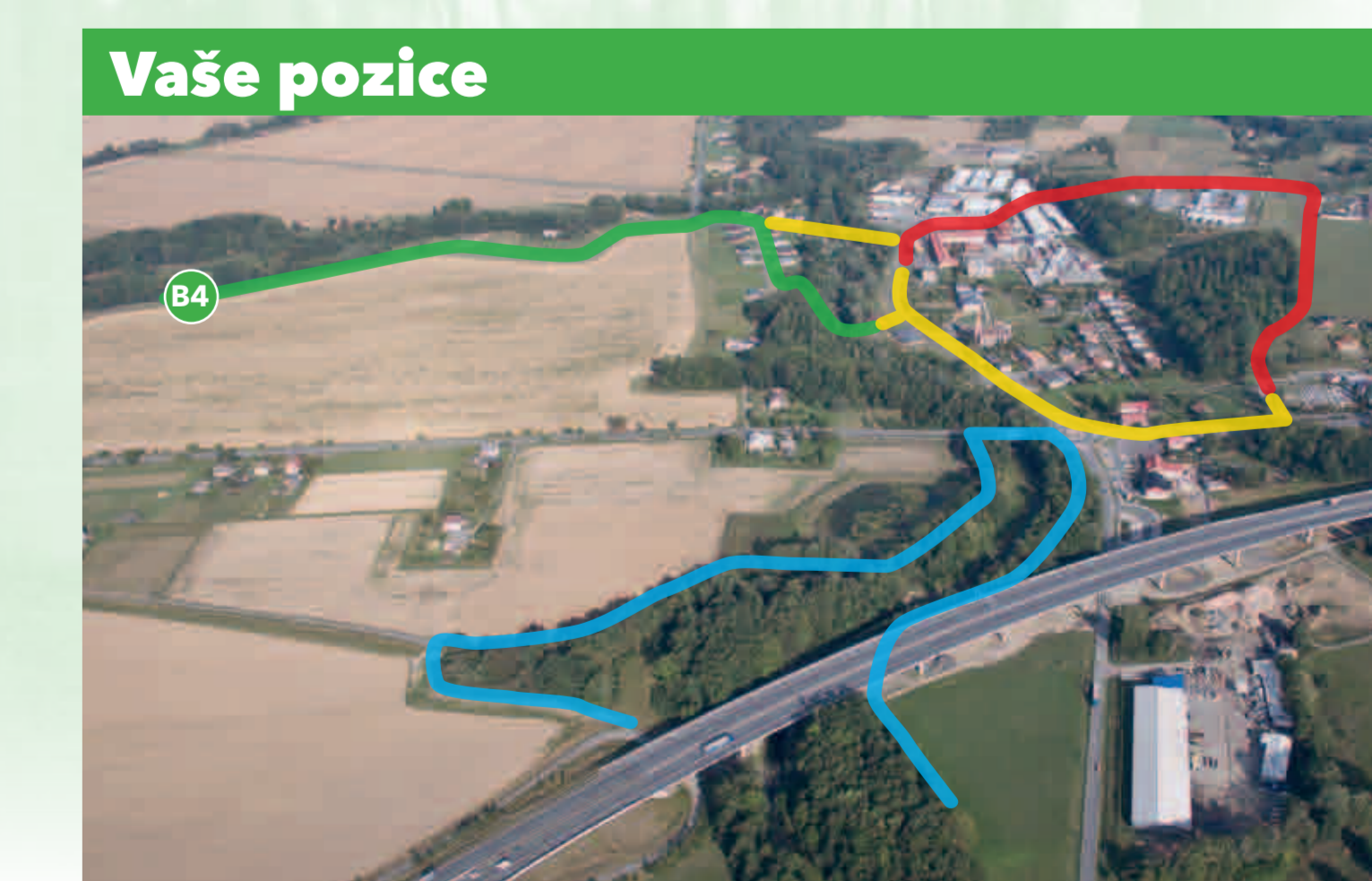
There is no life without water - well-known and true saying which children can hear in Biology lessons and then also many times later in their lives. People take for granted that there is relatively enough water in our submontane region. Water simply comes down when it rains, so why should we appreciate it or even worry about it?

Human impact on water cycle in the landscape

People have begun to drain water from the landscape since the end of 19th century. At first they did it to prevent their houses from flooding and later on to expand their agricultural land. Many times, during the extensive land improvements in 1970s and 1980s, there were no legitimate reasons for water drainage. Most of the large or little streams were regulated and river beds were straightened and deepened - it enlarged capacity of the rivers and accelerated their water runoff. Waterlogged meadows were drained and cultivated. As a result of it we can now see a dried landscape which hardly resists torrential water.

Revitalization of aquatic environment

Last few years we've been trying to restore the natural water channels. Revitalization of aquatic environment means primarily - to create rugged and shallow river beds, and to restore or build deep pools and other water reservoirs where native moisture-loving plants could grow.

Vaše pozice

**PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!**

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

**PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE**
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

**EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA**
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

VÍTÁME VÁS NA NAUČNÉ STEZCE „Za poznáním Třanovic“

Během trasy budete mít možnost dozvědět se více o světě kolem sebe - seznámit se s živou i neživou přírodou, která nás obklopuje, nahlédnout do historie i současnosti obce a jejich obyvatel. Trasa má barevně odlišeny tři části, obsahuje 11 zastavení s info tabulemi s naučnými texty a 3 interaktivní tabule.

Část tzv. **MODRÉ TRASY (A)** vás provede od dálniční estakády, podél řeky Stonávky a kolem rybníka U Křižovatky, kde se nachází dřevěný pozorovací přístřešek přímo na vodní hladině. Trasa končí u jiného pozorovacího přístřešku postaveného na vyvýšeném místě. Zde vás jistě zaujme malebná vyhlídka na pohoří Těšínských Beskyd, jejichž jednotlivé vrcholy vám pomůže určit panoramatická mapa. Délka modré trasy je 1 km.

Část tzv. **ZELÉNÉ TRASY (B)**, vede z centra (u katolického kostela) přes novou lávku pro pěší nad řekou Stonávkou ke Kapplovým rybníkům, kde je na břehu rovněž vybudován dřevěný pozorovací přístřešek. Délka trasy je cca 1,5 km.

Část tzv. **ČERVENÉ TRASY (C)** vede od Kapplova dvora, přes průmyslovou zónu kolem zásobníku plynu a končí u Muzea Jiřího Třanovského (u evangelického kostela). Délka červené trasy je cca 1,5 km.

ŽLUTÁ TRASA na mapě značí nejkratší pěší spojnice jednotlivých částí naučné stezky. Na počátku Zelené trasy (lávka pro pěší) můžete vejít také do **Lesoparku u řeky Stonávky**, kde najdete dalších 7 informačních tabulí, ale rovněž herní prvky pro děti a příjemná místa k odpočinku.

Wi-Fi zóna a Infokiosk se nacházejí u obecního úřadu!

WELCOME TO TŘANOVICE NATURE TRAIL

Trail length: 4 km

Number of boards: eleven information boards and three interactive boards

Time: 2-3 hours

Terrain: easy, paved road suitable for cyclists

Starting point: at the Municipal office or in front of the Kappel's Farm

The nature trail consists of three colour-coded routes.

A - THE BLUE ROUTE (about 1 km long) leads from the highway viaduct, along the Stonávka river and around the pond „At the Crossroad“. The route ends at an observation shelter on the hill.

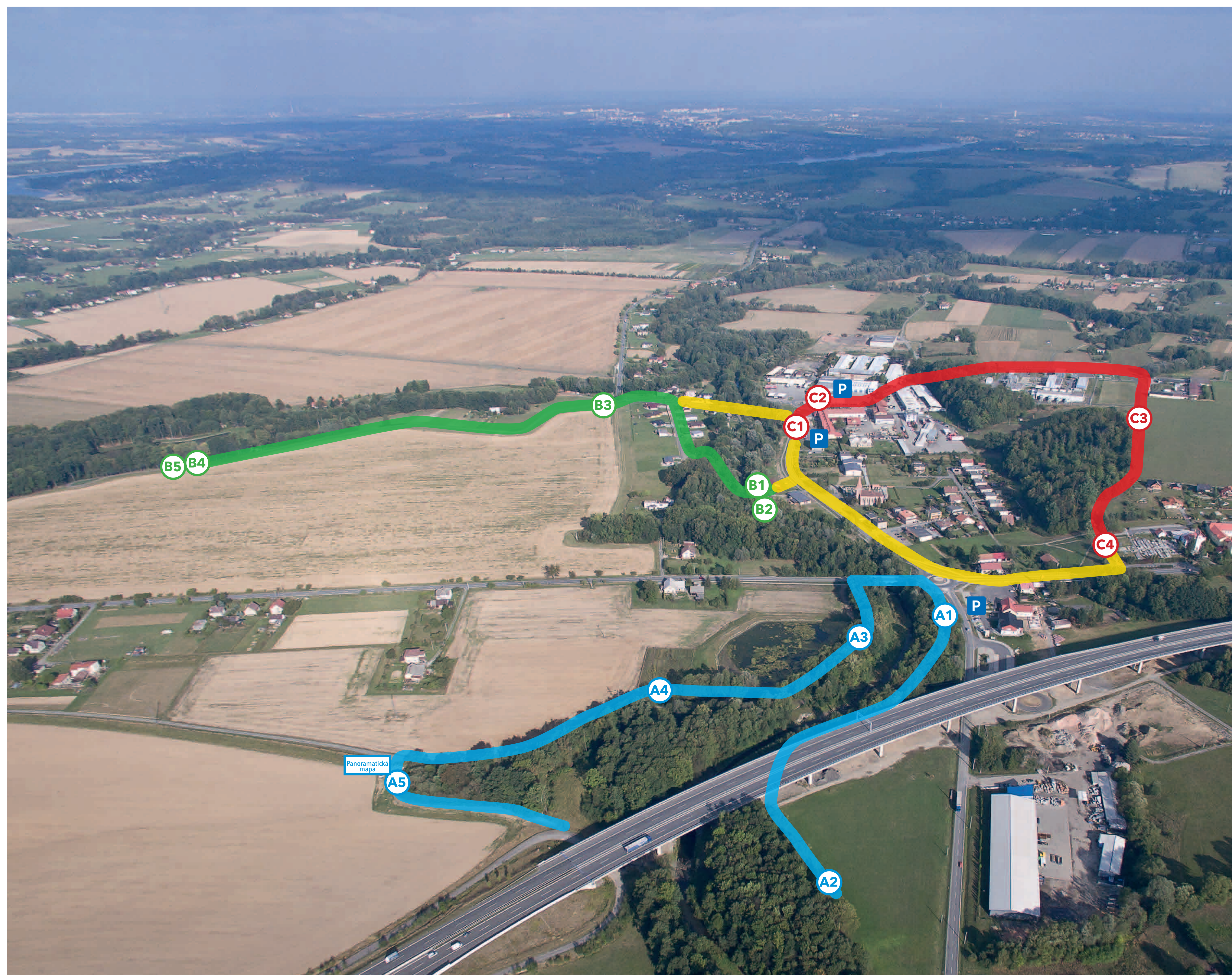
B - THE GREEN LINE follows about 1.5 km long route from the centre (at the Catholic church) over a new footbridge towards the Kappel ponds.

You can also enter the **Forest park by the Stonávka river** (only for pedestrians) at the start of the green route (the footbridge).

C - THE RED ROUTE (about 1.5 km long) leads from the Kappel's Farm, through the industrial zone, round the Třanovice underground gas storage and ends at the Museum of Jiří Třanovský.

THE YELLOW COLOUR marks the shortest connecting lines between the three parts of the trail.

Wi-Fi zone and the Info-kiosk are located at the Municipal office.

Seznam tabulí

A - Modrá trasa:

1. Úvodní tabule - mapa trasy
2. Stromy, keře
3. Interaktivní tabule
4. Obojživelníci, plazi
5. Ptáci

A - The blue route

1. Introductory board with the map of the trail
2. Trees, Bushes
3. Interactive board
4. Amphibians, Reptiles
5. Birds

B - Zelená trasa:

1. Interaktivní tabule
2. Savci
3. Rostliny, byliny
4. Voda v krajině
5. Interaktivní tabule

B - The green route

1. Interactive board
2. Mammals
3. Plants (Herbs)
4. Water in the Landscape
5. Interactive board

C - Červená trasa:

1. Úvodní tabule - mapa trasy
2. Kapplovův dvůr - Revitalizace brownfields
3. Geologie
4. Jiří Třanovský

C - The red route

1. Introductory board with the map of the trail
2. Kappel's Farm - Brownfields Revitalization
3. Geology
4. Jiří Třanovský

Vaše pozice

**PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!**

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

**PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE**
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

**EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA**
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

DŘÍVE

DNES

KAPPLŮV DVŮR - REVITALIZACE BROWNFIELDS

Z HISTORIE KAPPOVA DVORA

Na místě současné venkovské průmyslové zóny se kdysi provozovala zemědělská činnost. Zde, v Dolních Třanovicích (dělení na Horní a Dolní Třanovice platilo do druhé poloviny 19. století), se nacházel vrchnostenský dvůr, nesoucí později č. p. 2 (Dolní dvůr). Na základě dostupných informací víme, že zde zřejmě až do konce 18. století hospodařila vrchnost alespoň zčásti ve vlastní režii. Okolo roku 1800 však již dvůr držel Jan Galgon, který se posléze od roku 1828 stal držitelem celého dolnotřanovického statku. Ve čtyřicátých letech 19. století získal tuto nemovitost a jednu z dominant obce rod baronů z Pillersdorfu, a to sňatkem jednoho z příslušníků této rozvětvené rodiny s dědičkou dvora Luisou Galgonovou.

V průběhu padesátých let 19. století statek přešel do majetku Jana Gattnara (1826-1907). Ačkoliv byl Gattnar dvakrát ženatý a měl šest synů, dvůr v Dolních Třanovicích nakonec smlouvou z 18. června 1896 převzal Gattnarův zeť Karel Kappel (1849-1912), manžel jeho dcery Anny (1859-1947). Karel Kappel později dvůr předal svému synu Brunovi (1887-1962). Ten byl také posledním majitelem dvora před jeho znárodněním po druhé světové válce, kdy byl v rámci Benešových dekretů i s rodinou odsunut.

Přestože Bruno Kappel patřil v německé komunitě k uznávaným Němcům, ostatním obyvatelům vycházel vstříc. Obdivuhodná je jeho odvaha a přístup k partyzánskému dění na území Těšínska. Bruno Kappel s manželkou Grete byli z dolnotřanovického statku odsunuti již v roce 1945. Do jejich znárodněné vily byli nastěhováni dělníci s rodinami a stala se také dočasným sídlem místního národního výboru. Nepřímí potomci rodiny Kappel žijí dodnes v Rakousku. Hrobku rodiny Gattnar možno nalézt na místním katolickém hřbitově.

REVITALIZACE BROWNFIELDS

Realizace projektu revitalizace zemědělského areálu na venkovskou průmyslovou zónu je dobrým příkladem spolupráce a utváření partnerství samosprávy obce podnikatelskými subjekty a neziskovými organizacemi. Díky porozumění partnerů, podílejících se na projektu (obec Třanovice, Třanovice služby o. p. s., Okresní úřad ve Frýdku - Místku, vedení Moravskoslezského kraje, Spetra s. r. o., Jindřich Mackowski - Chovex, Agrochovex s. r. o., Patrem s. r. o. a firma Rudolf Szarzec), došlo k obnově areálu, který už nesloužil svému účelu a který je dnes využíván pro potřeby podnikatelů a neziskových organizací.

Objekt Kapplův dvůr se vrátil po revitalizaci k tradičnímu názvu a patří k jedné z dominant obce Třanovice.

JAK TO VŠECHNO ZAČALO...

Po druhé světové válce fungovalo v prostorách dvora jedno ze středisek Státního statku Hnojník. V roce 1994 toto středisko zprivatizovala firma Tranagro, a.s. Společnost se však postupně výrazně zadlužila a začala se projevovat reálné nebezpečí devastace budova majetku, který významným způsobem ovlivňoval život obce. Vedení obce iniciovalo vypracování studie rozvoje a využití chátrajících objektů, kterou předložilo společně s žádostí o řešení situace jedinému akcionáři - Pozemkovému fondu. Ten návrh akceptoval, a tak bylo roku 1999 zahájeno řešení formou likvidace, započal nelehký proces majetkového vyrovnání. Tehdy se začala realizovat myšlenka vytvořit z areálu VENKOVSKOU PODNIKATELSKOU ZÓNU, tzv. Podnikatelské centrum.

Vedení obce si vzalo na sebe nesmírně složitý a těžký úkol. Jeho výsledkem byl závislý na několika faktorech, zejména na přístupu a akceptaci řešení státem řízenými institucemi - Pozemkový fond, Finanční úřady, Správa sociálního zabezpečení a další věřitelé. Úspěch realizace projektu byl

závislý především na schopnosti a odvaze osob přímo zúčastněných na celém procesu.

V květnu 1999 byla založena společnost Třanovice služby, o.p.s., která plnila řadu náročných úkolů spjatých s revitalizací areálu. Část nemovitostí, patřící zkrachovalé společnosti Tranagro a. s., přešla do vlastnictví obce. Zbývající části objektů byly společností Tranagro a.s. v likvidaci prodány místním a regionálním podnikatelům, kteří zde umístili své nezemědělské aktivity i podnikání a nemovitosti zvelebili. Centrální část areálu s číslem popisným 1 získala obec a využila ji pro podporu drobného podnikání místních občanů, tzv. „PODNIKATELSKÝ INKUBÁTOR“.

Pro realizaci projektu revitalizace areálu se podařilo získat dotaci z předvstupních fondů Evropské unie (SAPARD, PHARE), ale i z národních dotačních programů. Projekt byl uskutečňován po dílčích částech, na které byly uplatňovány dotace z mnoha různých programů. Obec prostřednictvím společnosti Třanovice služby rovněž pomáhala získat dotace některým podnikatelským subjektům, které do projektu vstoupily, ať už na nákup nemovitostí, tak i na jejich rekonstrukci.

Celý areál prošel náročnou a zásadní revitalizací. Obec Třanovice dosáhla svého předsevzetí a je hrdá na výsledek celého úsilí, zejména pak na to, že se zde podařilo ve spolupráci s podnikateli vytvořit 450 pracovních míst. Zóna je dnes v rámci okolí ojedinělou a skýtá nové možnosti strategie rozvoje obce i celého regionu.

KAPPEL'S FARM - BROWNFIELDS REVITALIZATION

The contemporary rural industrial zone in Třanovice used to be an agricultural area with a farmhouse and a farmyard with distillery, stables and sheds. The last owners of the farm Bruno Kappel and his wife Grete were deported after World War II, during the expulsion of Germans from Czechoslovakia. After that the whole compound was taken over by state. Years later, in 1994 it was privatized by Tranagro company, PLC. However, the company ran into debts and there was a real danger of devastation of the buildings and property. At that time the leadership of the municipality of Třanovice initiated a study of development and utilization of dilapidated buildings. After a long and difficult process of property settlements, the idea of establishing rural enterprise zone on the place of the former farmyard became reality, and so called „Business Centre“ was born.

In 1999, a public service company Třanovice služby, o.p.s. was founded and it met challenges connected with revitalization of the compound. Real estates, which belonged to the bankrupt Tranagro company, PLC passed to the municipality of Třanovice possession. Some of the buildings were sold to the local or regional businessmen who reconstructed them and placed there their non-agricultural activities and business. The central building of the enterprise zone „the Business Incubator“ is a property of the municipality of Třanovice and its purpose is to help and support local citizens to develop their small business.

VÍTE, ŽE:

- V období První republiky byla celková výměra hospodářské půdy, která patřila ke Kapplovu dvoru 143 ha a jeho součástí byl i lihovar, stáje a chlévy.

- Obec investovala do realizace projektu revitalizace areálu 132 mil. Kč, z toho dotace ze státních fondů a předvstupních fondů EU činila 102 mil. Kč, dalších cca 100 mil. Kč investovali sami podnikatelé.

Vaše pozice

**PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!**

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

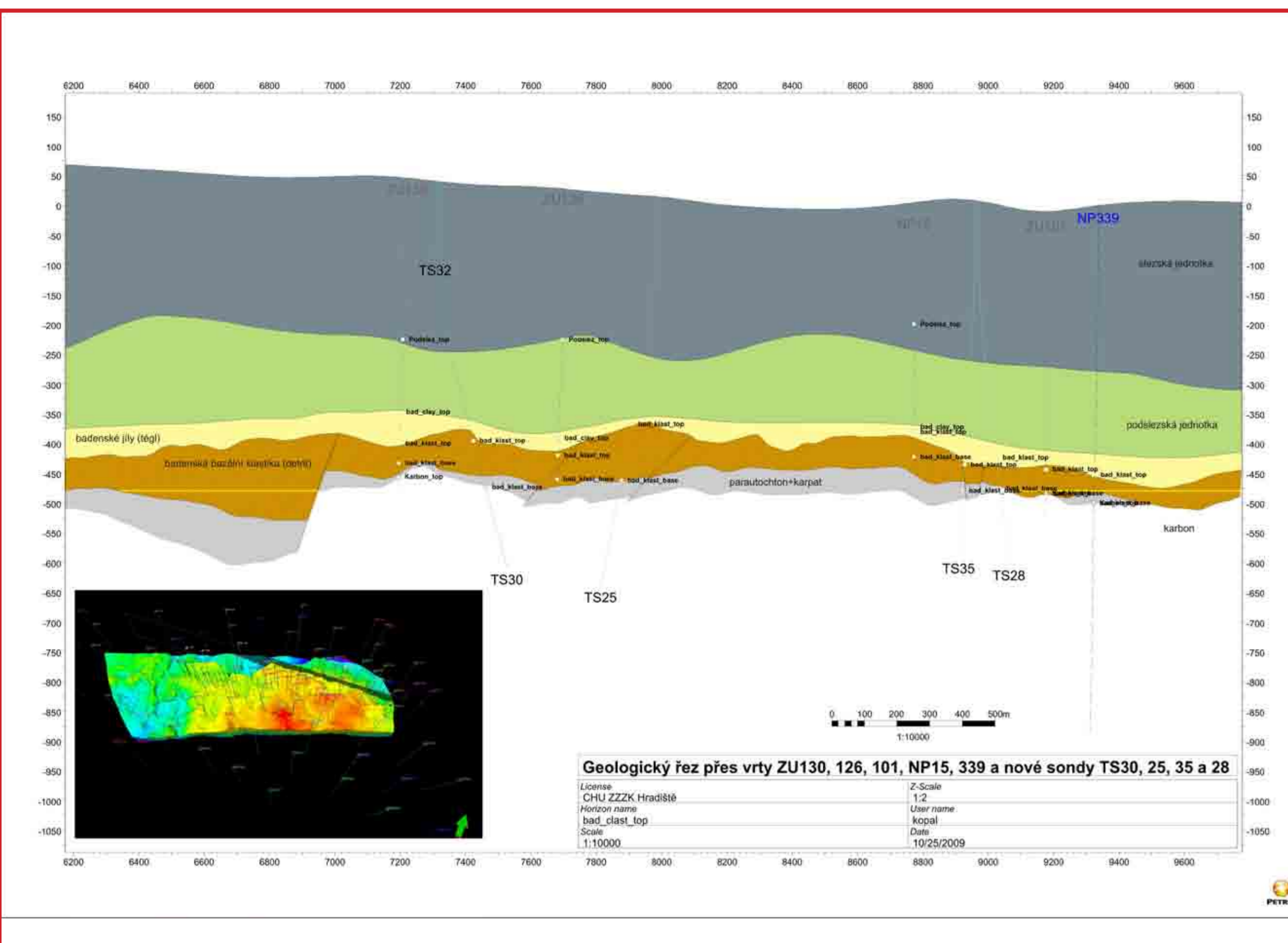

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

GEOLOGIE

Obec Třanovice leží v severovýchodní části České republiky, zeměpisné souřadnice středu obce jsou 49°42'34" severní šířky, 18°32'3" východní délky. Třanovice leží ve vlněné krajině Těšínské pahorkatiny, která je součástí většího celku - Podbeskydské pahorkatiny. Rozloha obce činí 8,61 km². Nejvyšší nadmořská výška v obci je 390 m n. m. na hranici s Horním Žukovem, nejnižší 296 m n. m. v místě, kde Stonávka opouští Třanovice směrem do těrlické části Hradiště.

Území obce Třanovice leží ve vnější okrajové části velkého geologického celku Západní Karpaty. Tento celek zahrnuje pouze menší, východní část území České republiky, zbylá větší část náleží do mnohem staršího celku zvaného Český masiv. Přibližně před 15-25 miliony let se oblasti ležící severně od dnešních Moravskoslezských Beskyd nasouvaly na okraj Českého masivu. Vznikla tak Slezská geologická jednotka, do níž spadá větší část Podbeskydské pahorkatiny.

Z hlediska regionálně geomorfologického třídění georeliéfu patří území Třanovic do provincie Západních Karpat, soustavy Vnějších Západních Karpat, podsoustavy Západobeskydského podhůří a celku Podbeskydská pahorkatina. Východní část obce, položená na pravém břehu Stonávky, pak spadá do geomorfologického podcelku Těšínská pahorkatina a okrsku Hornožukovská pahorkatina. Větší část obce rozkládající se na západním, tj. levém břehu Stonávky pak připadá k geomorfologickému podcelku Třinecká brázda a k okrsku Ropická plošina, jejíž výběžek zde zasahuje z jihovýchodu.

Hlavní horninou slezské jednotky je flyš, vyskytují se tady však také horniny neflyšového rázu, například vápence a silicity. Jsou zde četné zlomy, na nichž vznikaly vertikální i laterální pohyby hornin. Ve starším kvartéru (v pleistocénu) dvakrát území Podbeskydí, a tedy i dnešních Třanovic, překryl ledovec. V době předposledního (Saalského) zalednění ledovec dosáhl největší rozlohy, zarazil se až o Beskydy a vplazil se i do Jablunkovské brázdy nebo do údolí řeky Morávky. Zamrzání a rozmrzání půdy a pohyby ledovce znamenaly intenzivní rozrušování (destrukce) povrchu, v oblasti Ostravské pánve pak docházelo k ukládání horninového materiálu z Podbeskydí a tvorbě navátých sprašových hlín. Do období mladších čtvrtohor pak probíhá v údolích řek sedimentace převážně hlinitopísčité sedimentů.

JAKÉ HORNINY SE TEDY NACHÁZEJÍ NA ÚZEMÍ TŘANOVIC DNES?

Středem území obce protéká z jihu na sever řeka Stonávka, na jejíž březích jsou uloženy fluvialní čtvrtohorní sedimenty (jedná se o naplaveniny, zejména povodňové hlíny a na pravém břehu od Kapplova dvora až po ústí Sušovského potoka jsou to především štěrky). Od levého břehu Stonávky po západní hranice Třanovic je téměř celý prostor vyplněn usazeninami úrodných sprašových hlín převážně z období posledního (Würmského) zalednění. Na většině východní části Třanovic se nachází svrchní těšínské vrstvy tvořené převážně flyšem. Při ústí Černého potoka do Stonávky se na jeho pravém břehu nalézají malé plochy tvořené těšínskými vápenci. Sušov je pak tvořen převážně hlinitými až jílovitými eluvii (čili zvětralou či vyplavovanou horninou) a diluviálními (svahovými) hlinitokamennými sedimenty.

PODZEMNÍ ZÁSOBNÍK PLYNU

V místní části Sušov, která leží v severní části tzv. Žukovského hřbetu, se v hloubce 445 m nacházejí převážně jemně až hrubě zrnité pískovce, je zde rovněž i vytěžené ložisko plynu. Pórovitá hornina, odkud byl plyn dříve vytěžen, je od roku 1994 využívána jako podzemní zásobník zemního plynu, kdy je zemní plyn vtláčován do uvolněných pórů.

Podzemní zásobník pro 500 milionů kubiků zemního plynu se rozkládá pod územím deseti kilometrů čtverečních, plyn je natlačen do ložisek v hloubce kolem 450 metrů.

Plyn se pod velkým tlakem vtláčí do porézní struktury hornin ve velké hloubce (v případě Třanovického uložště jde o jemně a hrubě zrnité pískovce a slepence). Samovolnému úniku plynu zpět na povrch zabraňuje vrstva jílu. Plyn se tak do zásobníků tlačí a naopak ze zásobníku vyčerpá soustavou sond a potrubí. Plyn se musí nejen tlakovat, ale také filtrovat, sušit a ohřívat.

Místa pro zásobníky vznikají buďto vytěžením zemního plynu, který v daném místě vznikl přirozenou cestou, odčerpáním podzemních vod, nebo „zazátkováním“ systémů chodeb a štol z vytěžených dolů.

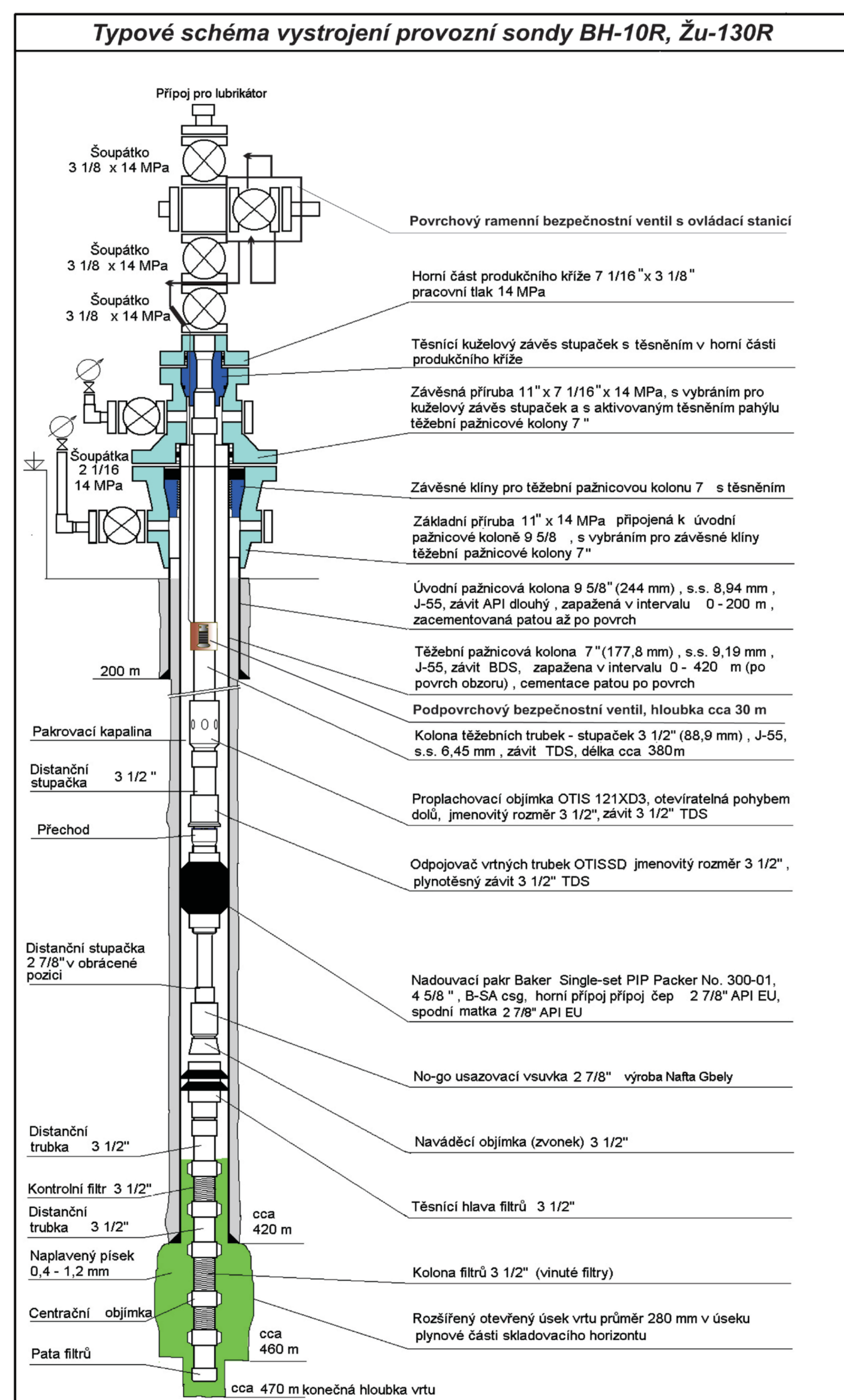
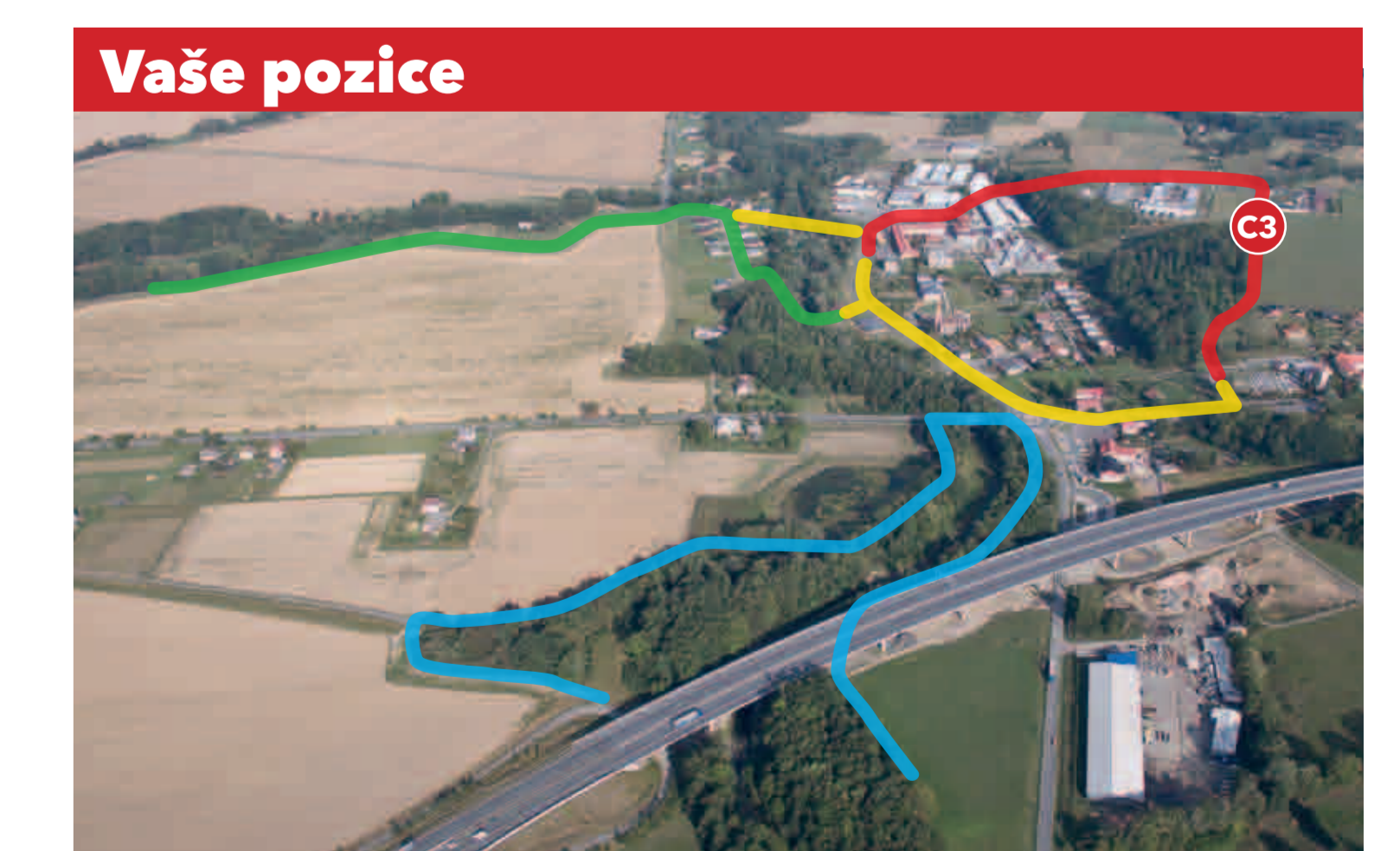
V případě Třanovic šlo o variantu odtěžení zemního plynu. K tomu došlo v letech 1982-1997, výstavba technologií pro uskladnění plynu započala v roce 1999. Od roku 2009 je areál kapacitně rozšiřován. V době dostatku je plyn pod tlakem načerpán do podzemních prostor a v případě jeho potřeby je odčerpáván zpět do distribuční sítě. Zásobník se bude plnit v létě a v zimě, kdy je spotřeba plynu vysoká, bude zase plyn čerpán zpět.

GEOLOGY

Třanovice village is situated in undulating landscape of Těšín hills that are the part of the Beskydy foothills. The whole area belongs to the so-called Carpathian System, to the western part of the Outer Carpathian Arc. The main rock that can be found here is flysch but also other rocks such as limestone or flint occur in this area. Quaternary fluvial sediments (the silts, especially flood-loams and gravels) are deposited on the banks of the Stonávka river which flows through the centre of the village from the south to the north. The area from the left bank of the Stonávka river to the western border of Třanovice village is filled with loess-like loam sediments.

Třanovice Underground Gas Storage

Extracted natural gas deposit can be found in Třanovice, approximately 400 meters under the ground in a local part called Sušov. Porous rock, from which the gas was extracted, is now used for storing the natural gas. Třanovice underground gas storage has been operated by RWE Gas Storage, Ltd. company since 2000. The central compound of the underground gas storage is located near the centre of the municipality of Třanovice. Total natural gas storage capacity is 530 million m³ and the maximum daily gas extraction capacity is 8.0 million m³ (a year-round consumption of gas in the Moravian-Silesian Region is about 1.7 billion m³).

PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

NAUČNÁ STEZKA ZA POZNÁNÍM TŘANOVIC

JIŘÍ TŘANOVSKÝ (LAT. GEORGIUS TRANOSCIUS)

Narozen: 27. března 1592 v Těšíně
Zemřel: 29. května 1637 v Liptovském Mikuláši

Jméno obce Třanovice významným způsobem proslavil evangelický kazatel, spisovatel, hudební skladatel a básník Jiří Třanovský. Jeho tvorba obohatila liturgii evangelických bohoslužeb na několik staletí a jeho písně, napsané ve dvacátých a třicátých letech 17. století, zaznívaly a zaznívají při bohoslužbách ve sborech evangelických církví dodnes.

SEZNAMTE SE BLÍŽE:

Jiří Třanovský se narodil v Těšíně, ale jeho otec Valentin, zámožný řemeslník, pocházel z Třanovic. Třanovského děd Adam byl váženým sedlákem a fojtem v Třanovicích a všem svým potomkům odkázal jméno po rodné obci. Jiří Třanovský studoval ve Wittenbergu, poté působil jako učitel v Praze na gymnáziu u chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně, pak jako soukromý učitel na treboňském zámku Jana Jiřího ze Švamberka. Další Třanovského kroky vedly do moravského Holešova, kde od podzimu roku 1613 řídil městskou školu. Roku 1615 odešel do Valašského Meziříčí, kde se stal rektorem evangelické školy a o rok později kazatelem. Zde se oženil s Annou, pocházející z opavského rodu Polanů z Polansdorfu. Po Bílé Hoře (r. 1620) byli evangelíci, především jejich představitelé, pronásledováni. V té době také řídil ve městě mor. V jeho důsledku Třanovskému zemřely tři děti. V roce 1624 císař Ferdinand II. nařídil, aby evangelické duchovenstvo konvertovalo ke katolictví, v opačném případě mělo opustit zemi. Třanovský zvolil druhou variantu a odešel se svou manželkou a jedním přeživším synem do Těšína. Po krátkém pobytu zde odchází do města Bílska. Válečné události Třicetileté války a rekatolizace citelně zasáhly obyvatelstvo na území Těšínského knížectví a s ním i rodinu Jiřího Třanovského, který jako evangelický duchovní byl nucen odejít. Odchází na Slovensko, kde působí jako kaplan na Oravském hradě a později (r. 1632) v Liptovském Mikuláši. Zde také vydal své nejvýznamnější dílo - zpěvník Cithara sanctorum. Záhy po jejím vydání onemocněl a zemřel 29. května 1637 ve věku 45 let. Po sobě zanechal tři syny a čtyřletou dcerku a dílo, jež se zapsalo tučným písmem do dějin duchovní poezie i hudby 17. století.

TŘANOVSKÉHO DÍLO:

Augsburská konfese - překlad Augsburského vyznání (r. 1620 vytištěn v Olomouci)

Odarum sacrarum sive hymnorum libri tres - r. 1629, sbírka 150 latinských náboženských básní

Phiala odoramentorum - r. 1635, nábožné modlitby

Cithara sanctorum - kancionál (zpěvník), r. 1636, první vydání obsahovalo celkem 413 písní a sám Třanovský napsal přibližně 150 z nich.

PAMÁTNÍK JIŘÍHO TŘANOVSKÉHO

Stálá expozice o životě, díle a odkazu Jiřího Třanovského nám má připomenout, jak významný vliv měla tato osobnost na formování kultury, jazyka a duchovního rozměru nejen v našem národě, ale i u okolních slovanských národů.

Památník byl realizován v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika - Polsko (Farní sbor Slezské církve evangelické a. v. v Třanovicích a Parafia Ewangelicko- Augsburgska w Dziegielowie) a byl otevřen dne 29. 12. 2013.

Expozice byla připravena ve spolupráci s Muzeem Těšínska.

Socha Jiřího Třanovského se nachází v prostoru před vstupem do evangelického kostela.

JIŘÍ TŘANOVSKÝ (LATIN: GEORGIUS TRANOSCIUS)

Born: March 27, 1592 in Těšín (Silesia)

Died: May 29, 1637 in Liptovský Mikuláš (Slovakia)

The name of village Třanovice is significantly connected with an evangelical priest, hymn writer, composer and a poet Jiří Třanovský. His most important and famous work Cithara Sanctorum (published in 1636) formed basis of Czech and Slovak Lutheran liturgy. Třanovský's hymns, written in the 17th century, can be heard in protestant churches even nowadays.

The Museum of Jiří Třanovský (opened in December 29, 2013) offers a permanent exposition about Jiří Třanovský's life and work and reminds us of his influence on the culture, language and religion not only in our nation but also in neighbouring Slavic nations.

The statue of Jiří Třanovský is situated in front of the Evangelical church.

VÍTE, ŽE:

- Do dnešních dob vyšel zpěvník Cithara sanctorum ve více než 215 vydáních a dodnes jej používají slovenští evangelíci na Dolní zemi (zejména v Maďarsku a srbské Vojvodině).
- Jiří Třanovský se narodil jen o den dříve (27.3.1592) než jeho současník Jan Ámos Komenský.
- Jan Jiří ze Švamberka, u kterého Třanovský působil jako vychovatel (1612-1613) jeho syna Adama II., byl jedním z nejmocnějších českých aristokratů a zastával funkci nejvyššího komorníka císaře Rudolfa II.
- Budova současného památníku sloužila původně jako márnice.

Geo. Tranosci

**PROSÍME, CHOVEJTE SE K PŘÍRODĚ
I K VÝTVORŮM LIDSKÝCH RUKOU ŠETRNĚ!!!**

Naučná stezka byla vybudována za podpory Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika 2007 - 2013. Partner projektu, slovenská obec Terchová, realizoval výstavbu naučné stezky, zalesnění svahu nad řekou Varínkou a výstavbu rozhledny.

**PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE**
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

**EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA**
SPOLOČNE BEZ HRANÍC